

क्लिच् । प्रत्युत्पन्नसती स्त्रियां स्त्री । तस्याः अपत्यम् कल्याण्यादि० ढक् इन्ङ् च । आनुसृष्टिनेयः तदपत्ये पु० स्त्री० ।

अनुसेविन् ति० अनुक्षणं सेवते अनु+सेव-णिनि स्त्रियां ङीप् । सतसेविनि “ऋकस्मार्तुसेविनीमिति” रामा० ।

अनुस्तरण ति० अनुस्तीर्यते अनु+स्त-करणे ल्युट् । आच्छादने चस्मादौ स्त्रियां ङीप् । “अनुस्तरयथा वपासुत्स्वद्य शिरोमुखं प्रच्छादयेदिति” ता० ब्रा० । तत्साधने स्त्रीगव्यां स्त्री । “अनुस्तरणं गामजां वैकवर्णां कृष्णामेके सव्ये वाहौ बद्धेति” श्रुतिः । “सेयं गौः स्तृतं दीक्षितमनुस्तृतत्वाङ्गिसितत्वाच्चानुस्तरणीत्युच्यते” इति तद्विरुक्तब्राह्मणम् । अनुतीर्यते वैतरणी नदी अनया अनु+ट्ट-करणे ल्युट् पु० सुट् । वैतरणीनद्युत्तारिकायां गवि स्त्री । “तस्मात् पुरुषाय पुरुषानुत्तरणी क्रियते इति” श्रुतिः ।

अनुस्मृति स्त्री अनु+स्मृ-क्तिन् । अनुस्मृपचिन्ने आलम्बनसङ्गतया चिन्ने “अनुस्मृतेर्वाद्दरि रिति” शा० सू० । प्रादेशमात्वने अयम् (परमेश्वरः) अप्रादेशमालोऽयन् स्मरणीयः प्रादेशमात्वप्रत्ययवत्त्वाय । एवमनुस्मृतिनिमित्ता परमेश्वरे प्रादेशमात्वश्रुतिरिति वाद्दरिराचार्योमन्यते इति भा० । “प्रादेशमालोऽह्यपरोऽपि दृष्ट इत्यादौ श्रुत्यौ प्रादेशमात्वश्रवणमनुस्मृत्वर्थमित्यत्र तच्चात्पर्यम् ।

अनुस्यत ति० अनु+सिब-क्त जट् । यथिते, सतसंबन्धे च । “स्रक्स्त्रवत् सर्वाः अनुस्यतेति” ति० त० रघुनन्दनः ।

अनुसमाहार पु० अनु+सम्+आ+हृ-वञ् । अनुसन्धाने “अनुसमाहृरतीत्यखानुसम्भत्ते” इति भाष्ये व्याख्यानात्तथात्तम् ।

अनुस्वार पु० स्मृ-अप् उदात्तादिस्वरवत्त्वात् स्वराः स्वरवर्णा-एव स्वाराः अनुगतः स्वारान् अत्या० स० । स्वराश्रयेण उच्चार्यमाणे विन्दुरेखया व्यञ्जमानेऽनुनासिके वर्णभेदे । “अनुस्वारो विसर्गश्चेत्यपक्रम्य “आश्रयस्थानभागिन” इत्युक्तेस्तस्य तथात्वम् । सानुस्वारो विसर्गी च दीर्घश्चैव गुरुर्भवेत् ङन्दोम० । “अनुस्वारो विसर्गश्च +क्० पौ चापि पराश्रितौ । अयोगवाहा विज्ञेया आश्रयस्थानभागिन” इति शिक्षा ।

अनुहरण न० अनु+हृ-ल्युट् । देशभाषाचेष्टादिना सदृशीकरणे, सादृश्यधर्माविवरणे च ।

अनुहार पु० अनु+हृ-वञ् । अनुकरणे पश्चाद्वरणे च ।

अनुहार्य ति० अनु+हृ-ल्युट् । सदृशीकार्ये ।

अनुहृत ति० अनु+हृ-क्त । अनुकृते सदृशीकृते ।

अनुहोड ति० होडे विभक्त्य० अव्ययी० । होडे इत्यर्थे । तत्र भवादौ ठक् अनुशक्तिका० द्विपदद्विः । आनुहोडिकः । होडभवे ति० ।

अनूक पु० अनु+उच-समवाये क नि० कुत्वम् । गतजन्मनि । सुशीले न० । वङ्गाधारे पृष्ठास्थभेदे पु० । यन्न शीष्णोऽवद्यति नांसयोर्नानूकस्य नापरसकृद्योरिति” शत० ३,८,३,२७, भाष्यकृता तथैव व्याख्यातम् । चयनसाधने यज्ञिये द्रष्टकोपधायकपालभेदे न० । “अयुग्मागणमध्यमानूके” इति कात्या० १६,७,२२ । अयुग्मो य द्रष्टकागणः तासां मध्यमानूके उपधेया इति । “एका च” कात्या० १६,७,२३ । याचैकेष्टका साम्यनूक एव । “अभितो युग्माः २४, अनूकमभितो युग्मा अर्द्धाङ्गिकया इति तद्व्या० । “साम्यमनूकं वक्तादिति” दृष्टत्संज्ञितोत्तरे पुरुषलक्षणभेदे न० ।

अनूकाश पु० अनु+काश-घञ् उप० दीर्घः । अधस्तनदेहादिप्रकाशे “प्रकाशेनान्तरमनूकाशेन वाह्यमिति” य० २५,२ “अनूकाशेनाधस्तनदेहकान्येति” वेददीपः ।

अनूचान पु० अनु+वच-कान नि० । शिक्षादिषडङ्गसहितवेदाध्ययनकारिणि, वेदार्थानुवचनसमर्थे च । “इदमचुरनुचानाः प्रीतिकण्टकितत्वच” इति कुमा० “सह द्वादशवर्षे उपेत्य चतुर्विंशतिवर्षेः सर्वाङ्गान् वेदानधीत्य महात्मना अनूचानमानी स्तब्ध एयाय” छा० उप० । “बालाकिर्हानूचानमना आसेति” छा० उ० ।

अनूच्य ति० अनुच्यते अनु+वच-क्यप् । अनुवाच्ये पाथे “पश्चाद्वरणेऽनूच्यमिति” “विशुखेनारख्येऽनूच्यमिति” च का० १८,४२०,२४ ।

अनूढ ति० अनु+वह-क्त । अविवाहिते । “परिवेसानुजोऽनूढे ज्येष्ठे दारपरिपन्हा” इत्यमरः । स्त्रियां ङीप् ।

अनूति स्त्री वे-क्तिन् अभावे न० त० । गमनाभावे । “अस्तूती अनूती हिरिशिप्रःसत्वा” इति ऋ० ६,२६,६ । “अनूत्या अनागमनेनेति” भा० ।

अनूदित ति० अनु+वद-क्त । यस्य तत्त्वार्थकभाषान्तरेणानुवादः कृतः, तस्मिन् पदार्थे अनुवादविषये च ।

अनूद्य अव्य० अनु+वद-ल्यप् । अनुवादं कृत्वेत्यर्थे । अनु+वद-क्यप् । अनूच्ये अनुवादार्हे ।

अनून ति० न जनः न० त० । परिपूर्णे, समये, अहीने च । “अनूपराजस्य शुचैरनूनामिति” रघुः । नूनं निश्चितं न० त० । अनिश्रिते । स्वार्थे कन् तत्त्वैवाथे ।